

Relationen mellan kunskap och vetande i Foucaults tänkande

Foucault beskriver makten utan att tillskriva den en viss mätbar, essens. Det är ointressant vem som innehar makten. Makten är inte någon resurs, t. ex innehav av våldsmakt. Makten är av nödvändighet relationell. Makt kan endast existera i relationen mellan två aktörer. Makten kan förstås genom att studera teknologi som används för att utöva makt. Eftersom makten inte är en resurs som tillhör en viss position låter den sig inte lokaliseras. Makten är en teknologi som genomsyrar all mänsklig aktivitet. Makten måste därför studeras i sina minsta beståndsdelar, maktens s. k. ”mikrofysik” (Foucault, 1993, 36).

Makten ska ”... inte uppfattas som en egenskap eller en egendom utan som en strategi ... det herravälde den leder till är [inte] något man ’lägger beslag på’ utan ... resultatet av mått och steg, manövrer, taktiska grepp, tekniker och mekanismer... [Den är ett] nät av ständigt spända, ständigt aktiva relationer, snarare än ett privilegium man skulle kunna inneha... denna makt är något man utövar snarare än besitter...” (Foucault, 1993, 36)

Att makten genomsyrar all aktivitet innebär också att de som utsätts för den själva deltar i maktens diskurs och reproducerar den. Diskursen förändrar karaktär men maktens struktur består eftersom varje diskurs är ett uttryck för makt.¹ Varje diskurs ställer upp vissa kognitiva gränser vilka inte kan överskridas utan att en ny diskurs med nya gränser upprättas. Avgränsning ligger implicit i språkets och tänkandets själva natur. Foucault hävdar att makten producerar ett vetande samtidigt som vetandet producerar ett maktförhållande (Foucault, 1993, 37, 148). Foucault’s teori är alltså en maktteori samtidigt som den är en kunskapsteori.

Vetenskapen, vilket är den moderna formen för organiserat vetande, skapar sina egna kunskapsobjekt. Begrepp som ”själ”, ”psyke”, ”kriminalitet” och ”vansinne” har ingen naturlig existens i någon platonisk mening utanför den vetenskapliga diskursen utan konstitueras som instrument för vetande om och bearbetande av mänskliga subjekt. Fenomenen som sådana finns naturligtvis redan där men det är diskursen som ger dem deras betydelse. En handling som förut antingen inte uppmärksammades eller hade en annan innebörd blir, då den begreppsliggörs, föremål för klassificerande och hierarkiserande praktiker (Foucault, 1993, 116 – 120). Vad jag beskriver är den moderna, diciplinerande makten vilken skiljer sig från den traditionella makten. Traditionellt är makten objektet. Makten visar upp sig med pompa och ståt inför sina undersåtar. Den dömdes kropp

---

¹”[Makten] ...omger dem, den sprids genom dem, den stöder sig på dem, liksom de själva i sin kamp mot makten i sin tur tar spjörn mot de grepp den har om dem.” (Foucault, 1993, 37) ”Vi befinner oss varken på åskådarbänkarna eller på scenen, utan inuti den panoptiska maskinen, omfattade av dess makt, som vi själva vidarebefordrar, eftersom vi själva utgör ett av dess kugghjul.” (Foucault, 1993, 253)

är det medium i vilket makten uppenbarar sig. (Foucault, 1993, 54, , 59 – 67, 219). ”... runt omkring eller ännu hellre direkt på den dömdes kropp ritas den ett *tecken* (min kursiv.) som inte skall kunna utplånas...” (Foucault, 1993, 45) Den disciplinära makten är anonym och osynlig. Här är det istället undersåtarna som är objekten. ”[M]akten infångar sina underlydande i en objektifieringsmekanism istället för att utsända tecken på sin mäktighet eller påtvinga dem sitt bomärke.” (Foucault, 1993, 219)

Makten konstruerar den moderna människans kropp. Vetenskapen rörelsescheman

---